

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L. Félévre 80 L.

Pegyedévre 40 L.

■■■■■ Egyszeri szám ára 7 Leu. ■■■■■

Felelős szerkesztő és kiadó:

BYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihailu Viteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 6 Leu.

A tudás ereje.

Amily nagy szerencsétlenség a tudatlanság, ép oly nagy hatalom a tudás ereje. Bol-dog nemzet, melynek színvonalon álló kulturája van, mert ennek révén az élhetés minden kel-lékének birtokosa, de szenvedő és nyomoru-ságos életet él az elmaradott, miveletlen nép.

A tudás hatalmával vértezett ember szembe áll az élet váltakozó gyötrelmeivel, s nem en-gedi sorsát a csapkodó hullámok által ide-oda dobálni, vagy épen eltemettetni, hanem a vi-szonylatok szerint mélyed bele abba a tár-házba, amelyből élet fakad s hozza felszínre annak, gyémántnál értékesebb kincseit: a szel-lemi világosságot.

Ezt látjuk felemelő gyönyörűséggel *Jász-berényi* András volt kolozsvári, jelenleg nyu-galmazott gazd. akad. tanár és Somogyturon jószág-felügyelő lelkes cikkében, amelyet az „*Erdélyi Gazda*“ c. lap hasábjain: „*Volt hall-gatóimhoz*“ cím alatt oly szépen megirt.

A nagybirtok parcellázása miatt sok gaz-datiszt állás nélkül maradt, vagy kisebb terü-letet hagyott meg a földreform, s így azon kell most megélnie gazdának és alkalmazot-tainak. Az ennek következtében összeverődött csüggedőkhöz intézi lelkes szózatát, bizonyítva, élő példákkal, hogy 20 kat. hold föld is el tud tartani uri módon egy családot, csak ve-gyék elő egykori tanítványai, most kartársai, az akadémián szerzett gazdasági tudásuk ut-mutató elméleteit s ezeket váltsák be gyakor-lati megvalósításokká. Ő, aki hivatásánál fogva az elméleti tudás átszarmaztatója volt, most a hirdetett ideákat, elméleti felállításokat gya-korlatilag váltja be, s ezek sikereinek hatása alatt hívja tettekészségre busongó, csüggedő

tanítványait, megdönthetetlen igazságképen ál-litva, hogy a tudás és az ész intenzív mun-kája, fokozott mértékben bázisa a megélhetés összes jelenségeinek.

Nem is különleges jellegű ezen elméleti tétel, hanem az összes foglalkozási körök ága-zataiban egyforma érvényű, kimeríthetetlen kincses bánya, az intellektueleknél épen ugy, mint a földműves, iparos és kereskedő osz-tálynál.

S ha mi eddigi, ilyen tendenciájú cikkein-ket jelen sorainkkal most még bővítjük: ezen megragadó élő példa bizonyító erejével igyek-szünk azokat a valóság utjára hozni, igazol-landó, hogy az ideák, a szellemi termelések nem kivihetetlen vágyakozások, hanem ellen-kezőleg, a való életnek ésszerű irányítói, az önfentartásnak elpusztíthatatlan pillérei.

Ha a nép lelkében, melynek körében élünk és hivatali működésünket teljesítjük, ezen gon-dolatvilág otthont talál, s azt nemcsak meg-érteni, de megnyeréseért helytállani és fára-dozni is képes lesz: úgy a szellemi erőforrá-sok gyűjtésének munkáját beindítottuk. Ho-zama pedig: a láncolatossá fejlődés, a megsza-kitás nélküli kulturálódás s ezek folyománya-képpen az életküzdelseivel a győzedelmes harc kiállása fog lenni.

Egybefoglalt két ágazatu munka ez a ta-nító számára: a kicsinyek hivatásos, szakszerű oktatása és párhuzamosan a felnőtt ifjúság, s az egész nép iskolán kívüli mivélése.

Igaz, hogy a nép élhetésének könnyíté-sére vezető ezen kultur munkában a tanítói-kar egy része — főképen a magyar nyelvű állami iskolákban szolgáló tanítók, kik a ma-gyar uralom alatt is kipróbált munkaerői, kép-zett mesterei voltak a népoktatás ágazatainak, — igen sok helyen most akadályozva van

ezen tevékenység érvényesítésében, de biztat a remény, hogy a szándékosan emelt gátak, önmaguktól megszűnnek s a tanítóik egyetemlegesen el fogja érni, — a zavaró elemek háttérbe szorításával — munkamezejének egészben való birtokbavételét.

Kétségtelen, hogy a szellemi világ naponkénti építgetésével, a tudás erejének közkinccsételével, a tanítóik kulcsot ad a környezetben élő közönség kezébe: a boldogulás, a megélhetés titkos szelencéjének kinyitására. Ne késlekedjünk hát a sohajtozások, lemondások vasgyűrűi között, hanem siessünk a tettek mezejére!

(Craiova)

Gyerkes Mihály.

Gyakorlati gondolatok

a tavaszi kirándulások alkalmából.

Az iskolai kirándulások ideje a tavaszi és őszi időre esik. A tavasz megérkezett s a főlészáradt utak már csalogatnak a rét-, mező-, erdő felé s habár még tarkállik a hó a hegyszakadékokban s a Hargita még téli álomba szendereg, mi már ébredő rügyeket látunk és a künn kószáló gyerekek már virágokat hordanak le a napos hegyoldalokról. Már kimehetünk a közeli erdőbe. A déli órák 1—4 vagy 2—5-ig már veszély nélkül felhasználhatók egy tavaszi sétakirándulásra.

Alig hagyjuk el a várost, már friss mező tavaszi lehelletét érezzük, önkénytelenül is mohóbban szívjuk be a friss levegőt; mintha megújítana minket is e friss lehellet, mintha bennünk is tavaszi rügyek duzzadnának. Nem bir magával a gyermek, bárány módra, csikó módra szaladgál, hogy annál mohóbb lélegzettel fujja ki tüdője minden zugából a téli szoba fülledtségét s üditse fel a napsugaras tiszta levegővel.

A mezőn, réten igénytelen kis fűszálak emelkednek, bokrosodnak s a földanya kebeléhez huzódva már kis virágok pislognak föl a napsugaras kék égre. Tél szenvedésein átvégődött tavalyi kis növények boldog mosolyai ezek a kis virágok. De az erdő is megmozdult már. Amily kopár messziről, annyira eleven közelről. A levél takaró alól sárga hajtások, gyöngye csirák törnek fel nagy erővel, csak úgy tolják szét a levéltakarót s akárhányszor magán a levelen átfurva ütik át fejecskéiket, sietnek élni, míg itt a tavasz s az éltető nap sugarait fel nem fogják az ernyőként szétboruló falombok. Most még nekik is jut; az ágak bármilyen sűrűek, nem fognak fel minden sugarat, itt-ott elég sűrűn siklanak át a fény nyalábok az ingó ágak hálóin át a földre.

Az erdő kedves tünderei sietnek élni; a sort a hóvirág nyitja meg már március első napjaiban s a gyöngyvirág zárja be a májusi napokkal; azután az

erdő fénytelen talaján haldoklást látunk, csupán a lombzat élete lesz elevenebb.

A tavaszi kirándulások ideje március közepétől május közepéig tehető; az ébredő természet a legszebb látvány s ezt ebben az időben láthatjuk.

A léleknek való táplálék mindaz, amire rámutattam, mert ez érdek nélküli szépet nyújt; annyiban érdeknélkülit, hogy az étvágnak kielégítésére ez nem szolgál. Pedig az emberi ösztön, amely megnyilvánul a kis gyermekben, amikor minden tárgyat a szájához visz, itt is kísért. Mi ennyit lehetne kapni itt, a tavaszi friss növényzetben, künn a mezőn? Miként lehetne a kellemest a hasznossal egyesíteni, tápláló növényeket gyűjteni. Erre nézve székely népünk elég élelmességet mutat; piacunkon az ehető tavaszi növényekből elég választék van és ők felhordják, mert »az urak mindent megesznek«. Valóban az igazi intelligens ember táplálkozása okszerű lévén, többféle növényi és állati eledelt ismer, mint az egyszerű nép, mely habár látja, hogy mi mindent vesznek meg tőle, ömaga csak épen hogy felhordja a piacra, de nem tudja mit ad el, csupán munkáját akarja megfizettetni. Kötelességünk tehát, hogy tanítványainkat felvilágosítsuk a tavaszi növények, azaz a növények tavaszi hajtásainak tápláló értéke felől is. Szükséges, hogy a husevéshez tulságosan is hozzászokott emberiség étkezését a növényi táplálkozás felé tereljük, mert az ember nem husevő, hanem mindenevő lény s így táplálkozása, amint erre a természet is mutat, elsősorban növényi, másodsorban állati s e kettő vegyesen oly arányt mutathat, amelyet a földrajzi szélesség ad. Délen a teljes növényi-, északon a teljes állati táplálék a normális és közben vegyes, némi évszaki ingadozással; azaz nyáron több növényi, télen több állati eledelt kívánunk. A télire eltett növényzet nem képes pótolni teljesen a friss növényi táplálékot; ezért várjuk a tavasz elsőhajtásait s nemcsak a konyhakert nyújthat friss zöldséget, hanem a mező, a rét és erdő egyaránt. Hogy mit ehetünk, arra nézve a mi tapasztalatunk és tudásunk is utbaigazítással szolgálhat, de nézzük meg a hasonló táplálkozású disznót, hogy az mit eszik a növények közül, mindaz nekünk is táplálásunkra szolgálhat: nem szégyen ez, mert a disznó csodásan finom szaglása sok esetre jobb utmutató minden tudásunknál; bizonyára kiérzi a növény belsejének minden ártalmasan ható anyagát s viszont megérzi a tápláló voltát is. Nézzük csak hogyan habzsolja a friss csalánt, friss laboda, friss vadrepce hajtásokat, hát a friss lucernát, lóhert és a többit. Ez jó lesz nekünk is.

Épen csak embernek valóan kell elkészíteni — főzés és más izesítő eljárásokkal. Mily üditő, vérfrissítő egy-egy jó csalán, spenót, azt csak az tudja, aki egyszer megkóstolta.

A készítési mód, az mindenesetre lényeges kellék a megkedveltetéshez s néha bizony a mellékletek maguk is külön értékes tápanyagok (zsír, tojás, tejföl), de azért mégsem nyújtják azt, amit a friss, életbe törekvő növény rejt. Nézzük csak meg minő és mennyi tápanyagot hoz magával egy csalán friss, kövér haj-

tása; ez mindannak, amit a tavaly leveleiben elkészített és gyökereiben elraktározott, most essenciáját hozza magával. Mégis hányszor látjuk, hogy szegény családok éheznek, mert nincs asztalukra hus és hus s ugyanakkor vagy letarolva szárad, vagy szárba hajtva vönül el sok-sok növényi tápanyag.

Épen most, amikor az éléskamrák már üresednek, a kenyérmag fogytán van s az új termés még messze, épen most talál legkevesebb ennyivalót az ember, ha meg nem látja azt, ami körül van.

Ezekre a felhasználható tápanyagokra hívjuk fel a kirándulásokban résztvevő gyermekek figyelmét mindannyiszor, valahányszor azok előfordulnak; mutassunk rá az ebből származó sok-sok irányu haszonra s az elkallódásból származó általános károsodásra.

Az a napsugár, mely kicsalta az első virágokat, kicsalja a rovarokat is. Egymás nélkül el nem lehetnek, a természeti kapcsolat közöttük a legszorosabb: egy földnek s egy napsugárnak a fejleményei mind. De nemcsak ebben van a kapcsolat, hanem a beporzásban, amelynek jelentőségét áttekinteni is nehéz. Gyümölcsceink élvezete közben ki gondol arra, hogy e szép gyümölcsök megtermésében mily nagy szerep jut a rovaroknak is, hogy nélkülök talán satnya, féltermést ha kapnánk, vagy annyit sem. Ez is nagy jelentőségű tény, de mi még gyakorlatibb dolgokra is felhívhatjuk tanulóink figyelmét; ez a méhészet, amely az előbbi szempontnak is kedvez.

A cukor a mai háztartásnak nélkülözhetetlen kelése, elsőrendű élelmiszer. Megszoktuk, tulságosan is megszoktuk, hogy a boltból lássuk el magunkat cukorral; azzal, amelyet a gyárak produkálnak; azzal, amelyet egyes növényekből mesterséges uton nyernek. Ugyanakkor elfeledkezünk arról a rengeteg méz-mennyiségről, amelyet a növények önként, örömmel kínálnak fel, nem ugyan nekünk, hanem az őket látogató rovaroknak, melyek közül első helyen a méh áll, amely nemcsak éli, hanem gyűjti is. Ha egy növény mézét egy méh lenyalta, nemsokára újat termel és termel mindaddig, amíg virágja el nem hervad. Ez gyakran rövid idő ugyan, de ha sok méh van, sok méh fordul meg a virágnál e rövid idő alatt is és mindenik visz. Ha kevés a méh, megtörténik, hogy a virág ott hervad el első ízben termelt mézével együtt, kárba vész a méz és terméketlen marad vagy satnya önbeporzásu termékenyítésen megy át. A méhek tehát azonfelül, hogy a virágok (pl. gyümölcsfáknál) méztermését elhordják, megmentik; azonfelül egészséges beporzást végeznek, mely erőteljes terméshez s néha új változatok, sőt új fajok előállításához segítik a kertészt.

Nézzük akácvirágzás idején a kerteket, mikor fehér virághalmaz borítja a földet, mi méztermés lehetett ott kárba! Mert annyi méh, amennyi manapság, e visszahanyatlott méhészet mellett van, ki nem használhatja az alkalmat, össze nem gyűjtheti, már több termésre nem serkentheti a fákat. Ott pusztul el az első méztermésből is sok, nemhogy még többszöri termésre kényszerült volna az a virágtömeg. Minő kár

ez magáért a mézért is és minő kár az nemzeti vagyonosodás szempontjából is.

Serkenteni kell tanulóinkat e gondolattal, hogy figyelmük erre a keresetforrásra forduljon; a kertészet, a gazdaság jövedelmének tetemes részétől esik el, ha az méhészet nélkül történik. A méhes az udvarnak, a kertnek ép oly kiegészítő része legyen, mint a disznó-ól, a tyúk-ketrec. Több munkát ez sem ad, mint a majorság tenyésztés, disznó nevelés, disznó hizlalás; költséget talán még annyit sem.

Boldog lehet az, aki saját földjén, kertjén, udvarán egy-egy méhessel szedetheti fel a nagy természet áldásait, kertek, mezők, rétek, erdők virágainak édes cseppjeit. Kópár vidéken is haszonnal jár; a mi virágban dús vidékünkön pedig vétek, önmagunk elleni vétek és sokszoros kár a méhészet hanyatlását nézni.

Mielőtt a madarak és fák ünnepét ülnők s azok értékét méltatnók, ragadjuk meg az alkalmat egy-egy kirándulásra, melyen a tavaszi tápláló növények felhasználására és méhek munkájának kihasználására vezessük rá fogékony lelküket.

Ha az életbe induló gyermek ilyen szemmel néz szét önmaga körül, tisztábban látja be természeti helyzetét. A néha ránk nehezdedő élet gondok és érzések közt sok felemelő vigaszt nyújt a természet szépsége, jósága s a föld, melyhez úgy hozzá vagyunk; növe akárcsak virágai, melyeket tavasz időn új életkedvre serkent. Az ilyen szemlélőnek a nagytermészet szépet nyújtó nyitott könyve, a föld pedig jóságát kínáló terület asztala lesz.

Halmágyi Samu.

A mi jövőnk.

Craiova város tanítóképzőjében vagyok, a román nyelv megtanulása végett. Hat hónapi szabadságot kértem e célra a kultúr miniszter urtól és azt; hogy: intézeti ellátás mellett, rendeljen be ezen időre hallgató tanulóknak ezen képzőbe. Kérésem teljesülést nyert s ezen a réven vagyok június hó 30-ig ezen intézetnek, korra nézve, a legidősebb növendéke.

Nem az a lényeges azonban a mi jövőnk szempontjából, hogy én hol vagyok és mit tanulok, mert velem együtt mindenik ismerősöm tudja, hogy ha valamit ugyan tanulok is a román beszédből, azonban azt, csak a megközelítő tökéletességgel is elsajátítani én már nem fogom, de valami lényeg abban mégis lehet, hogy én itt és ezen tanulói kiküldetésem révén szerzett ismereteim és tapasztalataim alapján mit mondhatok a mi jövőnkéről, mit tanácsolhatok az ifju és idősebb tanítótársaknak egyaránt.

A tanító sorsa Romániában csak úgy, mint más tisztviselőké és más országokban is az ossztisztviselőké, ma és még beláthatatlan sok ideig: a megpróbáltatás, a bizonytalanság és a nélkülözés. S hogy mégis elegenden vannak s mindig elegenden lesznek a tisztviselői pályán, oka ennek az, hogy a kesztyűs kéz, ha üres gyomorral és üres lakással jár is, de soknak tetszik.

Meg aztán a kézművesség és szellemi vezérlettel párosult testi munka, ha jövedelmezőbb is, de fáradságosabb és főképen ismeretlen terrenum ez még a népezérek lelki világa előtt is s így nincsen, akitől inspirációt szerezzenek a leendő emberek, hát akkor megy mindenki a kitaposott, sőt már végképen letaposott ösvényen a tisztviselői pálya felé.

Az adott és előbb említett helyzetben úgy a magunk, mint az ezután a pályára lépő kurtársaink s főleg magyar kurtársaink jövője érdekében, megszívlelendő javaslatom van. A szükség, a kényszer talán szorgosabb gondolkodásra ösztönöz s hívja az embert, hogy eszének minden tehetségét összeszedve: terveket, az élet fenntartásában megbízható segítséget nyújtó vezéreszméket hozzon előtérbe s azok gyakorlati értékesítését a legtökéletesebb kivitelben szakadatlanu munkálja.

Az én látásom szerint -- a tanítónál maradva -- mindenkinek kétféle biztosítással kell az étellel szemben állani. Nem csak azért, mert ma a magyar tanító biztos helyzete sokféle és mind nehéz feltételhez van kötve, hanem, mert hivatala után megélhetése, azaz jövedelme, különösen a kezdő időben, épen csak igazolvány az élethez.

Ez így volt régebben s így lesz jövőre is, mert az államok soha sem tudnak annyi fizetést biztosítani mindenik tisztviselőnek, hogy ő csak abból megélhessen.

A létminimumot igaz, a tanítói állás biztosítja, de az éltetés kisegítő többi jövedelemforrásait szorgalmi munkával kell pótolni. És pedig ezt nemcsak, mint szórakoztató és időtöltő foglalkozást, de úgy a családfő, mint a család tagjainak üres idejét rendszeresen és állandóan lekötő kenyérkereseti munkálkodást kell bevezetni. Azzal a kitervezéssel és szellemi megalapozással, hogyha előre nem látott körülmény bekövetkezése folytán, véletlenül csak erre szorulna, akkor is el tudja magát és hozzátartozóit tartani ezen kibővített, de már régen megalapozott kisegítő foglalkozás hozamával.

Mi legyen ezen foglalkozás, tartalék kisegítő, mindennapi megélhetésünket kiegészítő munkakör, kérdezi mindenki.

Nem könnyű erre felelni, de mégis megpróbáljuk utmutatást adni.

Egyéni rátermettség a legbiztosabb utmutató. Vanak egyének, akik iskolán kívül üres idejüket a tudományok kultiválásával töltik, irodalommal foglalkoznak, ezek a legsoványabb mellékkeresetet teszik zsebre, sőt a legtöbbször reáfizetnek fáradságos szellemi termékük közrebocsátására. Hogy mások célhoz jussanak, ez az őik legfőbb vágyuk boldogító ideáljuk, ezért megerőltetett fáradozásuk és megszerzett javaikból való áldozásuk is. Igaz, hogy a mai értelemben igen szerencsétlenek, de őik ezáltal a nemesebb értelemben vett szerencsés élet után vágnak s ez -- mindent feledtetve -- boldoggá teszi őket.

Kézimunka, kézművesség után vágyik a másik csoport. Azonban kialakulatlan, kitervezetlen minden termelési és értékesítési részlet s így, ha hozzá is merne kezdeni valamihez, sem az anyagbeszerzés, sem az ér-

tékesítés nem biztatja semmi kedvező jövővel s így még embriójában meghalt ez a tér, mint jövedelmi forrás.

A kereskedés, üzérkedés oly lekötöttséget és hátrázott időt kíván, hogy ezt a tanítónak és családjának mellékesen, jövedelmező módon folytatni nem lehet.

A földmivelés és ezzel kapcsolatos kertészkedés, állattenyésztés a kínálkozó másik jövedelemszerző foglalkozás.

A földmivelés és állattenyésztés oly nagy befektetést, földterületet és ennek művelésére szolgáló időt igényel, hogy ez a tanító lelkében csak mint távoli, de talán soha meg nem valósuló óhajítás marad.

Igy hát marad a legkisebb kör, a kertészkedés és ezzel kapcsolatos kis gazdasági kör. Tudom, hogy sok ember ajkán mosoly kél, amidőn a kertészkedést jövedelempótló, sőt végszükség esetén családfenntartó foglalkozásnak állítom be. Magam is mosolyognék, ha ez utóbbi esetből kifolyólag a tényleges próbán át nem mentem volna a közel mult időben, de így, mint tapasztalati tényt említem, hogy a korona pénz utolsó esztendejében 600 □ öl területen 12,000 korona tiszta jövedelmet produkáltam. Hogy miképen, más alkalommal fogom elmondani. Most az ezen foglalkozási kör birtokbavételét, kíművelését és a produktumok értékesítését teszem megvilágítás tárgyává.

Azzal mindenki tisztában kell legyen, hogy, amikor erre utalok és tanítótársaimat ezen terrenumra, mint családfenntartási jövedelemforráshoz vezetem, a ma általánosan ismert kertészkedésnél sokkal belteresebb, intenzivebb, tanultabb kertészkedést értek. Ez alapon ezen foglalkozáshoz nem sok föld, de sok munka és értelemmel, részletes tudással párosult munkavezetés, időkihasználás kell. Hogy aztán ki, mely ágazatát vezet be, az mindenesetre az egyén hajlamaitól, viszonylataitól függ, általánosan a magunk részéről a konyha- és virágkertészetet helyezzük előtérbe. A háziszükségletre való termelés céljából ezen ágazatok összes szükséges növényeit kis mennyiségben természetem s ez esetben csak nem adtam ki ezekért is kevés jövedelmemből készpénzt, de nem produkáltam új és segítő jövedelmet.

A vágyakozás azonban a mai anyagi önsegítés és jövőre szóló önbiztosítás s így nem csupán a háziszükséglet ellátására gondolok, miért is az egy fajta növény nagyban való termelése kell legyen a kitűzött cél. Ismeretes, hogy az egy fajta növénynek nagyban való termelése mindig a legjövedelmezőbb, mert ennek értékesítése a legkönnyebb.

Más oldalról, ha erre az egyre fektetem minden erőmet és tehetségemet, tudni való, hogy annak minden kulturáját alaposan megismerem, a számára való talajt és munkát a lehető legtökéletesebbé teszem, mi által a termelt növényem minden tekintetben elsőrendű piacépes és bőséges hozamu lesz.

Nagy kérdés az értékesítés, mert e nélkül minden fáradozás hiába való. A városhoz, népesebb községhez, ipartelepekhez közel fekvő helységek kertészeti terményei csak elkelnek, de ehez is gyakorlott ügyesség és sok idő kell. Az idő pedig kertészkedő ember-

nek nagyon drága kincs. Ezen kell tehát segíteni, hogy ne töltsen mindenik tanító vagy családtagja az értékesítés apróbb tételeivel is el az idejét, ami akárhányszor még pénzübeli veszteséget hoz, de közös szervezkedéssel ez alól mentesítsék egymást. Itt áll a nagy kérdés ismét: hogyan?

Ismeretes a tanítók előtt minden részleteiben a *szövetkezés*. Szövetkezzenek vármegyénként, vagy nagyobb kerületenként egy-egy érdekcsoportba; ha, mai pénzüviszonyok szerint összeszűriknek 1000—1000 leut, olyan értékesítő szövetkezetet létesíthetnek, amelynek két teher autója állandóan szedi össze a lerakódó helyekről az árukat s viszi a közeli, vagy ha úgy kell, a távoli városokba, ipartelepekre, feldolgozó gyárakba. A szervezet oly intenzív elhelyezést tud teremteni, hogy a termelés bármily széleskörűvé bővüljön soha elegendőképpen nem tudja kielégíteni az igénylést. Mert kelet és dél egyaránt csak a zöldségféle enivalók sokaságát igényli, lévén kenyere bővíben, a hus étel után pedig nem nagyon csekedik.

Ha ezt a szervezkedést, ezt a szövetkezést egymásra való kényszer hatással is, a tanítóikar meg tudja tenni: nemcsak a ma nehéz terheit tudja végtelem könnyűvé tenni, de a jövője egét is tisztán látja; aggodalom nélkül tekint az anyagi szükségletei fedeztetésére. Természetes, hogy a megmozduló kartárs mindenhol azt a választ kapja először, hogy nincsen ezer leu sem erre, sem a közös segítség céljára, de akinek igazán nincsen, közös jóállással még annak is fel kell venni kölcsönként s be kell sorozni a szövetkezet tagjai sorába. Lehet, hogy mindenki nem fogja azonnal igénybe venni ezen szövetkezést, de évek múltán rá is elkövetkezhetik a megmozdulás, a szorgalmi tevékenység sora, s akkor nagyon jó lesz, ha már készen találja a legfontosabb alapkövet: az értékesítést.

Ma azt fantázia elképzelni sem tudja, mi fejlődhetik ki egy ilyen megmozdulásból, a tanítóikarnak a termelés terére való szervezett fellépésével. Kenyérkeresővé lesz a tanító család minden tagja; a nép gazdasági élete szakadatlanul intenzívebbé válik a példa révén, a kertészeti produktumokat nélkülöző vidékek lakói hozzájutnak értékes terményekhez, az áru kicserélés szakadatlanul megyen, jön, amely így az egészséges vérkeringés lüktető erejével nevel, előbbrevisz, anyagilag konszolidál. Ha e téren nem a tapasztalatok ezre szólnának biztató hívással, elméleti okoskodásnak nevezhetné e fejtegetéseimet az olvasó, de számtalan egyén tett már próbát a termeléssel, s annak kiváló sikerei biztatólag is sarkallták előbbre-előbbre, azonban az értékesítés nehézségei, lehetetlenségei a legtöbb ember vágyakozását alapjában összetörték.

S amidőn nem látnoki bölcsességgel, de nagyon kis logikai következtetéssel megállapítom, hogy a tanítói, egyetemlegesen az egész tisztviselői karnak gondoskodnia kell jövedelem pótló kuforrásról, amelynek révén egész családja a produktív munkakörben dolgozhat, önfentartásáról saját maga is gondoskodó segítséggel lehet és kell is legyen: nem képezlek el hasz-

nosabb írást, most a tavasz érkeztével, mint amely sorokkal kartársaimat ezen, a tanítói állással egészen összeegyeztethető, foglalkozási körre, gazdasági tevékenységre felhívom.

Sok, nagyon sok ember lelkében él egy ilyen kölcsönösen segítő szervezet mielőbbi létesítése, s ennek alapján a produktív termelő munka megindítása. Szóvaljanak meg az érdeklődők, hátha minden nyugdíj kilátásnál biztosabb jövőt hoz: a termelés és értékesítés részletes kiépítése, részünkre birtokbavétele.

Gyerkos Mihály.

Az urak.

Írta: Dr. Ifj. Balvi Dénes János.*

A nagyenyedi református Bethlen főiskolának négy tagozata volt. A theologia négy évfolyammal, a gimnázium nyolc osztállyal, a tanítóképző négy évfolyammal és a gyakorló elemi iskola négy osztállyal állt fenn a múlt század utolsó negyedében 1896-ig.

A milleniumkor megszűnt a theologia akadémia. Nem szűnt ugyan meg kimondottan, de tényleg mégis, mert határozat szerint ideiglenesen — s valóban talán örökre — nem töltötték be a megürült tanári székeket, a tanárokat áthelyezték a kolozsvári theológiára — és hallgatókat nem vettek fel.

A milleniumig a theologusokon kívül uraknak hívták a hetedik és nyolcadik gimnázistákat és a harmadik és negyedik éves képezdistákat.

A theologusok legtöbbszörre principisták voltak. Ez azt jelentette, hogy az alapító fejedelem jóvoltából a papi pályára készülő ifjak közül az igyekezetesebbek — és mondjuk az igazat: a protekciósabbak — ingyenes élelmezésben részesültek, azonkívül évi meghatározott készpénzsegélyt élveztek és egy-egy alsóbb gimnázista szolgálgyermek volt személyes szolgálatára rendelve. Ilykép elég kellemes helyzetben voltak, meg volt adva az alkalom, hogy gond nélkül tanulmányaiknak élhessenek. A principista ezen felül még napi négy cipőt is kapott — miből naponta kettőt a szolgának adott.

A szolgálgyermek helyzete szintén elég kellemes volt. Principálisa cipőjét, ruháit tisztította, kefélt, szennyesét a mosónőhöz vitte és hazahozta, reggelire a piacról kofapecsenyét — dögöt — vett gazdájának, boltba, szabóhoz, ópészhez, levélkével vagy virággal leányos házhoz ment a diák ur megbízásából.

E principista szolgálgyermek önértetesebbek voltak a többinél. Hogyne! Urok volt nekik, védőjük, ki nemcsak tanította, de anyagi tehetségéhez képest inkább apróbb, mint nagyobb összeggel segítette és megtámasztás esetén meg is védelmezte.

Urok voltak a diáktársadalomban a principisták már csak azzal is, hogy a gazdagabb családok gyer-

*) Mutatvány szerzőnek Nagyenyedi diákélet cím alatt közelebről megjelent könyvéből, melynek előfizetési felhívását egyidejűleg küldjük.

mekeit, kik az I—IV. gimnáziumba jártak, sőt az elemisták közül is a hasonlókat, kinek szülői a priváttanítást jobban tudták díjazni, — a principisták keze alá adták. Hiába, ezek kezei közt a gyermekek iskolai előadásokra való előkészítése, a bennlakásban való felügyelete, a gyermek anyagi gondozása biztosabb kezekben volt. Ők kezelték a kis fiuk pénzét, amiből a napi reggelire valót beszerezték, irkára, plajbászra, hatobe papírra s mi egy s másra költöttek.

A priváttanítók referáltak a szülőknek a rájuk bízott gyermek anyagi, egészségi, erkölcsi állapotáról, ha panaszkodni kellett, ők hőzölktek a szülőkkel.

De nemcsak a theologusok voltak a diáktársadalomban az urak. Amint a diák a VI. gimnáziumot elvégezte, már követelte az ur megszólítását, mely régi hagyományok szerint őket meg is illette. A tanárok is urnak szólították a VII. és VIII. gimnázistákat. Ámbár volt egy-egy professzor aki csak ritka megkülönböztetésül adta meg a diáknak az ur titulust, — de ettől irtóztunk. Az ilyen ur a professzor előtt el volt veszve és bizony keményen kellett fogni a tanulást, hogy valamiképp elfeledje a professzor a zokon vett megtiszteltetést.

Volt egy szigorú professzorunk, ki messzi Dunántulról jött a Bethlen-kollegiumba és sehogy se volt inyére az enyedi szokás. Ha megharagudott, a VII. vagy VIII. gimnázistát is letegezte és megszidta. Sangvinikus ember volt. Egy alkalommal vele történt, hogy a gimnázista urak nem készültek valami okból úgy, amint kellett volna. Dühös lett és leszidta az egész osztályt:

— Nem tanultok, megbotozni való kölykök vagytok!

A diákok hallgatak. De másnap a latin órára mindenik beszerzett egy jókora vastag, méternyi-hosszu, ügyesen faragott mogyorófa botot a Holtmarosból és a kétülékes padból kifelé támasztva, úgy helyezték ott el, hogy amint a mit sem sejtő professzor fellépet a tanári emelvényre, egyszerre meglátta mindenik diák mellett a botot, amivel a borjút is agyon lehetett volna ütni. Idegesen kérdezte:

— Micsoda botok azok?

Erre a diákok egyszerre felemelve, a professzor felé nyújtották s a csodálkozó tanárnak megmagyarázták:

— A tegnap azt mondta a tanár ur, hogy megbotozni való kölykök vagyunk, hát elhoztuk a botot, tessék.

A professzor összeszedette egyik diákkal, bevittette a tanári szobába a botokat, — de többé nem sértette önérzetükben a diákokat, kik meg is kapták merészségük jutalmát: a feddést és a magaviseleti rosszabb osztályzatot.

A hetedik és nyolcadik gimnázistának és a III. és IV. éves tanítóképezdésnek szabad volt a dohányzás. Sőt előfordult, hogy a hatodik gimnázistákat az osztályfőnök cigarettával kínálta meg az évvégi értesítő kiosztásakor, — csak az nem részesült ebben az igen nagy megtiszteltetésben, aki — elbukott.

A hetedik és nyolcadik gimnázisták és a harmadik és negyedik évfolyamu tanítóképezdészek napi két cipót kaptak. Ez őket ősi szokások szerint megillette.

De dolgozni kellett érte. Néha bizony elég terhes volt a viszonzás, sokszor kellemes. Ez pedig abból állt, hogy a diákokra — a bennlakókra — kötelező volt bizonyos szolgálat. Apparitorok voltak sorban, névsor szerint, egy diák egy hétig és ugyancsak névsor szerint vigil volt rendre mindenki. Az apparitor szó latin szó és tulajdonképpen törvénytisztogatót jelent. Azonban az enyedi diákszokás ezt nem tekintette sértőnek, sőt büszke volt a diák, ha ily fontos hivatalos funkciót végzett. Nem tekintette magát szolgának és így ezen elnevezés egész más értelmet fedett, mint a régi római életben.

Az apparitorság abból állt, hogy a háromszögüre, illetve három oldalura készített apparitorbot — egyben jelvény — kézhez vételével, hétfő reggeltől vasárnap estig, tehát egy álló hétig reggel és este végig kellett járja egy jurátus társaságában a lakószobákat és az apparitorbotra ragasztott papírlapra szobánként felirt névsort felolvasva, reggel ellenőriznie kellett, hogy csengetésre felkelt-e mindenki, este pedig, vagy kapuzáráskor, silentium kezdetén otthon van-e az V-ik gimnázistáktól, illetve az I. képezdistáktól kezdve minden nagyobb diák. Aki aludt reggeli vizsgáláskor — lust-ráláskor — azt »megvitte« az apparitor, ami azt jelentette, hogy felírta, bejelentette nem rosszindulatból, de kötelességből, — este pedig beírta a távollevők neveit a lustrálási jelentések tételére szolgáló hivatalos naplóba a kontra szeniornál.

Egyszerre két apparitor volt. Egyik az ókollégiumban, másik a kiskollégiumban lustrált.

Az apparitor vizsgálta meg mindig a szintén a botra irt osztálynévsor szerint, hogy a praecesen ki van jelen és ki hiányzik, — hogy vasárnap délelőtt a városi hatalmas, szürkefalú, ódon református templomban tartott istentiszteletre ki nem tartotta illőnek megjelenni, — hol az enyhe őszi, tavaszi és nyári vasárnapokon az egész kollégium ifjusága, télen pedig a felsőbb osztályos gimnázisták, theologusok és képezdisták az apparitor vezetése mellett osztályok szerint ket-tős sorokban megjelentek.

Az apparitorok vezették a menetet, ha a kollégium ifjusága valahol a főiskola falain kívül megjelent, így különösen temetések alkalmával.

De nemcsak ily gondterhes foglalkozás volt az apparitorság. Ha valami mulatság, estély, színházi vagy más előadás volt, az apparitor vitte a jelentkezők hivatalos könyvbe beirt névsorát a rektor-professzorhoz az engedély magadása vagy megtagadása végett. És este beléptidij nélkül vett részt a mulatságon, színházban, hol ellenőrizte, hogy az engedélyesek ott vannak-e vagy — Isten ments! — korcsmáznak valahol.

A hetedik és nyolcadik gimnázista bennlakó diákok, valamint a harmadik és negyedik éves képezdészek névsor szerint este 8—12-ig, husvét után 9—1-ig éjjeli őrök voltak. Kaput ők zártak, a csengetésre ők engedték be a künnmaradottakat. A silentium előtt ne-

gyedőrai csengetés után a napos vigil — kit mindig az apparitor »vetett ki«: jelölt ki szolgálattételre, jelentkezett a kontra-szeniornál, ki átadta a hatalmas méretű, egy arasznál nagyobb kapu-kulcsot és a vigil könyvet. Ezzel elhelyezkedett a vigil a vigilteremben, ami az alsó 2. számú, később a 3. számú szobában volt. Beírta a könyvbe:

1896. május 20-án eset vigilkedésem alatt bejöttek

9—10-ig
10—11-ig
11—12-ig
12—1-ig

Aztán aláírta és örökösének befejeztével a kontra-szeniorhoz bevitte a könyvet a bezárt kapu kulcsával együtt — és aludni tért.

Egy időben egész éjszaka volt vigilia. Két diák szolgált egy egy éjszakán, egyik éjjelig, másik éjjeltől reggelig. Később azonban beszüntették ezt és csak akkor volt éjjel után is vigilia, ha estély vagy bál indokolta.

Ha sok volt a leckénk, szívesen vigiláltunk, mert úgy is fenn kellett maradni, hogy tanulhassunk. Mikor pedig vigilálni kellett, — vagyis éjjeli őrsegen voltunk — előző délután kaptunk $\frac{1}{2}$ liter finom petroléumot, ami kivált a szegényebb sorsú diáknak igen előnyös volt. Sőt előfordult gyakran, hogy egyik-másik szegény diák a petroléum átengedése ellenében elvállalta társa helyett a vigiliát.

A nagy ellenőrzést itt is, mint a lustrálásnál, ki játszta sok künmaradni szerető diák. A vigillel összejátszva, gyakran a 8—9 közt hazatérők közé került az is, ki éjjelkor érkezett be a kollégiumba. Vagy beírta nevét, — mert sajátkezűleg kellett beírni hazatéréskor — a nyitott ablakon át a vasrács közt benyulva és ment vissza — mulatni udvarolni, bálozni.

Évek, évtizedek alatt fejlődött szokások közt természetesen a kijátszásoknak egész sora fejlődött ki s az évről-évre, diákról-diákra szállt át, mint hagyomány.

Ugyan ki venné ma zokon e régi apróbb-nagyobb visszaéléseket? Ki tenné kezét a tűzbe, ki merne esküdni arra, hogy diákkorában nem szegte meg soha egy-egy csinnel a szabályokat?

Felhívás Kartársaimhoz!

Folyó hó 3-án jaji szó hangzott el Odorheiu—Székelyudvarhely városán s egy életen át vasszorgalommal gyűjtött ingóság és ház egy óra alatt a tűz martaléka lett.

Hajléktalanná lett mindnyájunk által becsült Lőrinczi Béla kartársunk nyolc gyermekével.

Hozzátok fordulok szeretett kartársak, siessünk felszegélyezésére, adakozzunk hozzánk méltóan s gyűjtünk körünkben, hogy a most különböző családoknál elhelyezett családtagjait egyfedél alá, új otthonba von-

hassa össze s a megélhetésért amugy is nehezen küzdő családot a kétségbeeséstől mentjük meg.

Mindennemű adományaitokat címemre küldjétek, amelyet e lap útján fogok köszönettel nyugtázni.

Odorheiu, 1923. március hó 19.

Kartársi üdvözléssel:

az Odorheiu Tanít. nevében
Szabó János
áll. isk. tanító.

HIREK.

Seprődi János

A kolozsvári ref. kollegium jeles tanára, az erdélyi magyar irodalom és zenekultúra szorgalmas művelője folyó hó 6-án meghalt és 8-án a kolozsvári házsongárdi temetőben örök nyugalomra helyezték. Halálát feleségén kívül 7 gyermeke, tanítványai serege és ismerősei, jó barátainak sokasága gyászolja. E lap szerkesztője is tanuló társa, gyermek ifjúságtól fogva jó barátja volt a 49 évet élt vasszorgalmu tanárnak. A gyenge testalkatu, vézna kinézésű kibédi kis székely fiu, amilyen igénytelen volt kinézésben, ép oly bámulatra méltó volt tehetségben. Ami jó tulajdonság egy leendő ember, egy ifju gyermek lelki világában összpontosulhat: az Seprődi János tanuló jellemében és tehetségében mind feltalálható volt. És e tehetségek, e lelkitulajdonok a szorgalmas ifju gondos ápolása alatt odafejlődtek, hogy nem a népszerű, de a minta tanár névvel méltán illették. Mint az egyik kolozsvári lap, az „Ujság“ írja: »Kötelességét szigoruan vette, mellék tekintetekkel nem számolt. Ellenben bámulatosan tisztában volt a gyermek lelkével épen úgy, mint a kamaszkorba serdültével. Ez a tudása vele nőtt a székelyudvarhelyi ref. kollegium internátusában s annak emlékeiből táplálkozott. Pontosan emlékezett az összes »diák-veszedelmekre« és az azok elhárítására annak idején megkísérelt fogásokra. Ezért tudta olyan kedélyesen leszerelni azokat később, mikor vele szemben próbálták alkalmazni. A leleplezés szegyenén együtt mulatott az osztállyal s ennél nagyobb büntetésre — rendszeren — nem is volt szükség. Széleskörű, igazán a régi polyhistor tanárookra ütő tudása, nyugodt vérmérséklete, őstisztaságu kedélye, a legközvetlenebb tanítómesterré tették, amelyet csak kívánni lehet. Az ifjak sokat tanultak tőle: nemcsak tantárgyat, de éleltszemléletet, itéletalkotást. Különösen erős erkölcsi megala-
pozást nyertek az életre nemcsak tanításaiból, de példadásaiból is. Ezért könnyezik meg a tanulók. Nekünk felnötteknek, kiket az érték-vesztés tudata sujt, még sokkal több okunk van keseregnünk elvesztésén. Mi erős erkölcsi bázisu egyéniséget és — fájdalom ma már egyre kevesebb képviselő-típust veszítettünk benne. A típus a küküllőmenti székely. Az, amelyik már nem udvarhely vagy maroszeiki, hanem a vármegyei magyarságtól, a szásziságtól és románságtól erősen befo-

lyásolt. Nem nagynövésű, de kitartó, nem nagyerejű, de rártart; józan életű és józan ítéletű; vallásos, de nem bigott; büszke, de nem gőgös; jó lelkű, de nem légyszívű; nem furfangos, de zárkózottságra hajló: komoly, de gyermekien vigkedélyű; előretörő, de nem nézi le az elmaradót; igazságos ügyért mindenre kész, munkája után becsülettel élni akaró, kit a siker nem kaphat el és a sikertelenség egy napra elkészerít... Mit folytassam?! Hiszen olyan jól ismerjük valamennyien ezt a típust, akik az embereket kutatóbb szemmel szoktuk figyelni!... Az egyéniség ebből fejtett. Amióta Seprődi János a kis hajlékból, Kibéd falujából elindult, rendkívül sokat fejlődött, igen nagyot nőtt. Hiszen volt idő, mikor Budapestre a Zene-akadémiára szánták sokan, arra illetékesek; egészen bizonyosan nem azért, mert be akarták tömni a száját vagy mert befolyásos támogatói voltak. Hanem azért, mert tudott. Temetésén szülőfaluja testületileg képviseltette magát. Az önzetlenség és a kötelesség teljesítés ideálja volt Seprődi János, mely lelki tulajdonok örökre feledhetetlenné teszük nevét a pedagogia történetében. Fájdalommal írjuk e sorokat, de a sors rendelése folytán nem a mai és jövőbe néző működéséről, hanem a bevégzett életéről kellett megemlékezzünk. Feléd szálló sóhajtasunk, utolsó Isten-hozzádunk: Nyugodjál csendesen!

Az új törvények. A parlament működésével elérkezett az új alkotmánytervezet tárgyalásáig. Amint az országgyűlés az alkotmány törvény tárgyalását befejezte, hír szerint a nyugdíjtörvény és a közoktatás organizációjának törvényjavaslatai kerülnek a Ház elé. A népoktatást és annak munkásait érintőleg, mind a két javaslat igen nagy fontosságú s feszült érdeklődéssel várjuk azok mikénti törvénybeiktatását.

Nyári tanfolyamok. A közoktatásügyi miniszter előleges intézkedést tett az ó-királyságbeli tanítóképzőkben, a nem román anyanyelvű tanítók román nyelvű képzése tárgyában. Részleteket még nem ismerjük, készülni azonban jó előre is lehet az érdekelteknek.

Nagyenyedi diákelet. E címen Dr. Ikfalvi Diénes Jenő kézdivásárhelyi ügyvéd tollából ez év nyarán érdekes könyv jelenik meg, mely mintegy 160 oldalon a millenium előtti évtized nagyenyedi diákeletéről ad színes leírást. A könyv iránya és tartalmára rávilágítanak az egyes fejezetek címei, melyek a következők: Bevezetés. A bennlakás. Diáktársadalom. A jurátusok. Az urak. A szolgák. Mit evett a diák? Az iskola. A kollégiumi udvar és kert. Diák-csínyek. Öröm és gyász. A virtus. A szabadban. Vakáció. 26 év múlva. — Szerző ezúton kéri az érdeklődőket előfizetésre. A megrendeléseket szerző címére Kézdivásárhelyre levelező lapon kell beküldeni. A könyv ára utánvételes postaköltséggel 28 leu. Ha megfelelő számú előfizető nem jelentkezik, a könyv kiadása elmarad a horribilis előállítási költségek miatt. A rendelés megjelenés esetén a könyv átvételére kötelez.

x **A Minerva** könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: Fejes-Ferméry: Uj ABC, Péter-Tóth-

Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész; Olvasókönyv IV. rész, Szilágyi: Kolozsmegye földrajza, Szilágyi: Földrajz a III. és IV. osztály részére, Torday Lajos: Számtan II. o. és Számtan III. oszt. részére. Kapható a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Kolozsvárt és minden könyvkereskedésben.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara — marosvásárhelyi deviza ellenőrző bizottság felhívására — értesíti az érdekelteket, hogy a kamara területén (Maros-Torda-, Csik-, Háromszék-, Udvarhelymegyék) deviza-ügyletek lebonyolítására jogositványt a következő marosvásárhelyi székhellyel bíró bankok nyertek: Marmarosch Blank & Cie. Marosvásárhelyi fiók; Banca Românes S. A. Marosvásárhelyi fiók; Banca »Albina« S. A. Marosvásárhelyi fiók; Kolozsvári Takarékpénztár R.-T. Marosvásárhelyi fiók. Fenti bizottság azt is tudomására hozta a kamarának, hogy a bukaresti központi hivatal ez idő szerint újabb jogositványt nem bocsát ki.

Tizenötmilliárdot tesz ki a költségvetés. A pénzügyminisztériumban elkészültek a költségvetéssel április elsejétől 1924. január elsejéig terjedő időre. Tizenötmilliárd 408.457.918 leu kiadással szemben a bevételek ugyanannyit tesznek ki, mely összegben 305 millió 97.546 leu rendkívüli hitel van előirányozva. A költségvetés a tisztviselők fizetésének javítására 500 milliót ir elő. A kész javaslatot legközelebb a minisztertanács elé terjesztik jóváhagyás végett, mely után az a parlament elé kerül.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. F. V. Tanítók Lapja 120 L. hátrálékának megfizetése alóli kibuvó — ravasz fondorlattal kieszelt — szándékát, amily megütközéssel vettem, ép oly határozottan kijelentem, hogy feltétlenül beperelem ezen összegért. Tanuim vannak, hogy a T. L. megérkező számaint látták a kezében, hogy lehet kollegájával, de bárkivel is szemben ennyire önző és még a letagadásra is képes, szegény lelkű ember. Nem gondoltam, soha feltételezni nem mertem volna, hogy ilyen alakokkal indulok: a küzdelmes nehéz utra a Tanítók Lapja alapításakor s annak életrehívásánál ilyen segítő kollegáim lesznek. Fájdalom voltak és úgy látom nap-nap után vannak ezekből is jócskán példányok. Vegyesek, nagyon vegyesek az emberek minden foglalkozási körben s ebben a mi sokat szenvedett és még további gyötrelmekre kijelölt tanítókarunkban is akadnak kirostálásra megérett egyének. A lap további küldését beszünttettem; hátrálékának felhajtását az ügyvédnek átadtam.

Könyvnyomda B. t. Odorheiu.

Kiegészítő tanítói vizsgák
tankönyvei kaphatók: a „Minerva“ Rész-
vénytársaságnál Cluj.

Kedves Kartársam !

A »*Tanítók Lapja*« jelen számához csatolt ezen soraimban felkérem: sziveskedjék az 1923-ik év második felére, tehát július—december hónapokra, vagy legalább egy negyedévre előfizetését *postafordultával* beküldeni.

Nem egy ember, de bármilyen erős társaság is képtelen volna előfizetések beérkezése nélkül lapot fenntartani. Nekünk pedig igen fontos és nagy érdekünk, az egész, magyar nyelvű iskolák tanítói karának, hogy sajtóorganumunk mentől nagyobb körben elterjedve és magas színvonalra emelkedve, szolgálja ugy önképzésünk, mint hivatali helyzetünk összes jelenségét, mint azoknak utmutató segítőeszköze.

A legnagyobb sajnálatunkra, régebbi hátrálékosainknak, ezen számon kívül több lapot nem küldhetünk, amig tartozásaikat nem rendezik. Kérjük tehát sürgős intézkedését. Cim: »*Editoriá : Tanítók Lapja Odorheiu*«.

Hátrálék 1923. június 30-ig L.

Esedékes előfiz. július—december 80 L.

Odorheiu Székelyudvarhely, 1923 július 8-án.

Kiváló tisztelettel:

a „Tanítók Lapja“ kiadóhivatala.